

PLEJADA MISTRZÓW

Stanisław Szukalski współpracował z Salvadorem Dalí i inspirował H. R. Giger. Maria Werten uczyła rysowników z Walt Disney Studios. Jan Henryk Rosen dekorował kościoły Waszyngtonu i Chicago. Polscy artyści – emigranci – odnosili sukcesy w Stanach Zjednoczonych. Są wśród 42 twórców, których wybór 48 prac z lat 1901-1947 jest prezentowany na wystawie w Stephen and Elizabeth Ann Kusmierczak Art Gallery.

Dzieła wybitnych artystów - z najliczniejszą reprezentacją z lat 30. XX wieku – pozwalają poznać główne nurty w polskiej sztuce międzywojennej, która nagradzana była w kraju oraz poza granicami. Świat doceniał świeżość i oryginalność oraz doskonałość warsztatu. Lata 1918-1939 cechowała mnogość grup i kierunków artystycznych.

Madame Paris Olgi Boznańskiej jest przykładem postimpresjonizmu, zgodnie z tendencjami koloryzmu malował Czesław Rzepiński i skłaniał się ku niemu Tymon Niesiołowski, który należał do warszawskiego ugrupowania *Rytm*. Z kręgiem Bractwa Św. Łukasza związany był Jan Zamoyski. Ludwik Tyrowicz działał w Stowarzyszeniu Artystów Grafików *Ryt*. Formistą był Andrzej Pronaszko, którego uproszczona stylistyka, geometryzacja i widoczne wpływy kubizmu zbliżają do art déco, tak charakterystycznego dla Michała Rouby.

Trzon kolekcji sztuki Muzeum Polskiego w Ameryce (MPA) stanowią obrazy, rzeźby, grafiki i wyroby rzemiosła artystycznego pochodzące z Pawilonu Polskiego na Wystawie Światowej w Nowym Jorku 1939-1940. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił ich powrót do kraju i dzięki porozumieniu - zawartemu pomiędzy Stefanem Roppem, Komisarzem Generalnym Pawilonu Polskiego a Mieczysławem Haimanem, kustoszem MPA i Józefem L. Kanią, prezesem ZPRKA - znalazły się w Chicago w 1941 roku. To była zaledwie część z 11 000 obiektów, które transportowano z Polski do Nowego Jorku statkami *MS Batory* i *MS Piłsudski* w 1939 roku. Potęgę prezentacji w Pawilonie Polskim i jej spektakularny sukces w Stanach Zjednoczonych najlepiej oddaje monumentalny witraż Mieczysława Jurgielewicza *Symbol Polski odrodzonej* eksponowany w Sali Głównej MPA, który jest jednym z największych (25 m²) witraży o tematyce świeckiej w USA. W Galerii można zobaczyć miniaturę witrażową Alojzego Sawickiego, także pochodzącą z Sali Honorowej Pawilonu Polskiego.

Cennym źródłem sztuki międzywojennej w MPA jest dar z 1945 roku Marii Werten, artystki i popularyzatorce sztuki polskiej w Stanach Zjednoczonych. Ekspresyjne drewniane rzeźby Szkoły Zakopiańskiej inspirowane sztuką ludową stanowią ciekawy przykład polskiego art déco, będącego głównym nurtem poszukiwań stylu narodowego.

Aby ukazać różnorodność tendencji w polskiej sztuce XX wieku w Galerii prezentowane są też obrazy o tematyce historycznej, pochodzące z prywatnych donacji. Ich autorzy, malarze Wojciech Kossak, Jerzy Kossak oraz Jan Styka, należeli do dwóch słynnych rodzin artystycznych.

Renowacja Stephen and Elizabeth Ann Kusmierczak Art Gallery oraz konserwacja najcenniejszych obrazów były możliwe dzięki szczodrości Stephena Kusmierczaka, odnoszącego sukcesy chicagowskiego inwestora o polskim rodowodzie, absolwenta Princeton University i stypendysty Fundacji Kościuszkowskiej na Uniwersytecie Jagiellońskim. Galeria nosi imię rodziców darczyńcy. Dodatkowo projekt finansowo wsparło duże grono przyjaciół Muzeum, co umożliwiło - 4 listopada 2011 roku - otwarcie ekspozycji unikatowej sztuki polskiej godnej stałej prezentacji.

Monika Nowak
Kustosz
Muzeum Polskie w Ameryce

AN ARRAY OF MASTERS

Stanisław Szukalski collaborated with Salvador Dalí and inspired H. R. Giger. Maria Werten taught illustrators from Walt Disney Studios. Jan Henryk Rosen decorated churches in Washington and Chicago. Polish artists – emigrants – found success in the United States. From amongst 42 artists, 48 works spanning the years 1901-1947 have been selected and are presented in the Stephen and Elizabeth Ann Kusmierczak Art Gallery.

The works of these distinguished artists – the most abundant representation from the 1930s – show us the dominant trends in Polish art during the Interwar Period, receiving awards both in Poland and abroad. The world appreciated the freshness and originality, as well as the supreme workmanship. The years 1918-1939 were characterized by a variety of groups and artistic trends.

Olga Boznańska's *Madame Paris* exemplifies post-impresionism; Czesław Rzepiński painted in the manner of Polish colorism, as did Tymon Niesiołowski, who belonged to the Warsaw group, *Rytm*. Jan Zamoyski was connected with the artistic society, *Bractwo Św. Łukasza*. Ludwik Tyrowicz was a member of the *Ryt* Graphic Artist Association. Andrzej Pronaszko represented formism. His simple stylistics, geometric slants, and influences of cubism brought him close to Art Déco, similar to that of Michał Rouba.

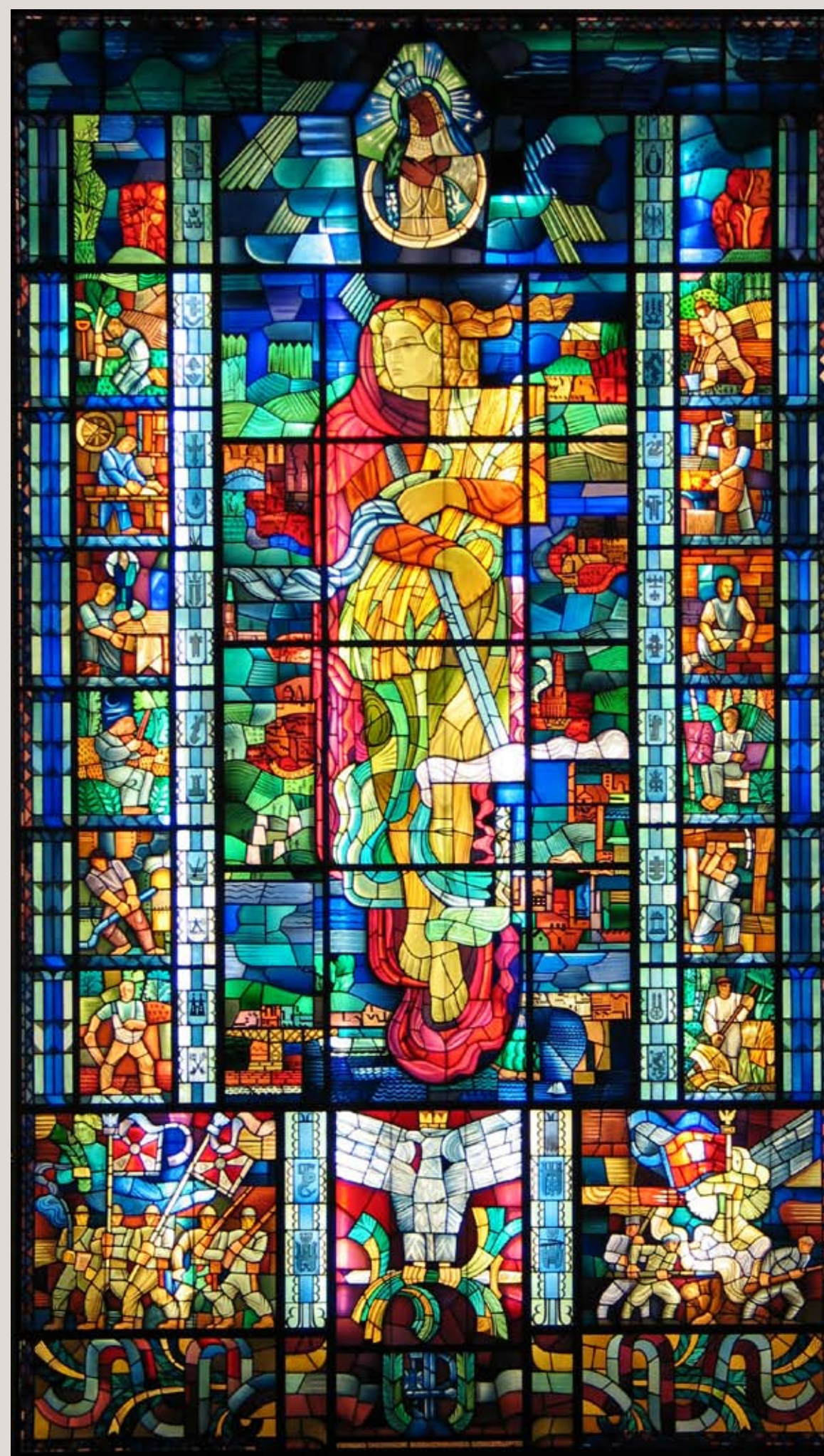
The paintings, sculptures, prints, and handicraft arts – originally presented at the Polish Pavilion at the World's Fair in New York in 1939-1940 – are the core of the art collection of The Polish Museum of America (PMA). The outbreak of World War II prohibited the return of the exhibits to Poland, and because of the agreements between Stefan Ropp, General Commissioner of the Polish Pavilion, Mieczysław Haiman, PMA Director, and Józef L. Kania, PRCUA President, some items came to Chicago in 1941. It was just a part of the 11,000 objects which were originally transported from Poland to New York on the *MS Batory* and the *MS Piłsudski* in 1939. The impressive presentations at the Polish Pavilion and its spectacular success in the United States is best represented by the monumental stained glass, *Symbol Polski odrodzonej* [Symbol of Poland Reborn] designed by Mieczysław Jurgielewicz, and displayed in the PMA Great Hall. It is one of the largest secular stained glass works in the USA. The Gallery displays a miniature stained glass by Alojzy Sawicki, which was also exhibited at the Honorary Hall of the Polish Pavilion.

A valuable source of the Interwar Period art at the PMA is the 1945 donation by Maria Werten, artist and promoter of Polish art in the United States. The expressive wooden sculptures from the Zakopane School inspired by folklore are interesting examples of Polish Art Déco, depicting the trend of defining a national style.

To illustrate the various trends in Polish arts of the 20th century, the Gallery presents paintings with historical themes from private collections. The painters – Wojciech Kossak, Jerzy Kossak, and Jan Styka – belong to two famous artistic families.

The renovation of the Stephen and Elizabeth Ann Kusmierczak Art Gallery, as well as the conservation of the most valued paintings, was possible thanks to the generosity of Stephen Kusmierczak, a successful Chicago investor with Polish roots, a graduate of Princeton University, and a Fellow of the Kościuszko Foundation at Jagiellonian University. The Gallery is named in the honor of the donor's parents. Additional finances for this project were donated by friends of the Museum, enabling the opening on November 4, 2011 of this permanent exhibition of unique Polish art.

Monika Nowak
Art Curator
The Polish Museum of America

Symbol Polski odrodzonej [Symbol of Poland Reborn], designed by: Mieczysław Jurgielewicz (1900-1983), made by: Krakowski Zakład Witrażów S. G. Żeleński, 1939, stained glass, 400 x 700 cm

MS Piłsudski and *MS Batory*, 1930s

New York World's Fair 1939-1940

Stefan Ropp, 1930s